

bijlage

Beleidsreactie op rapport 'Onbedoeld
Ondermijnen'

Datum
15 december 2023

Bijlage nummer	2
Horend bij	Halfjaarbief aanpak georganiseerde, ondermijnende criminaliteit

De overheid kan een onbedoelde facilitator van georganiseerde misdaad zijn. In mei 2023 bood ik uw Kamer het onderzoeksrapport "Onbedoeld ondermijnen – Verkennend onderzoek naar de wijze waarop de Nederlandse overheid onbedoeld de georganiseerde drugscriminaliteit kan faciliteren" aan.¹ Uit het onderzoek zijn geen concrete situaties naar voren gekomen waaruit blijkt dat overheidshandelen of -nalaten de georganiseerde drugscriminaliteit in de kaart heeft gespeeld. Wel toont het rapport aan dat de overheid onbedoelde facilitering in de hand kan werken. De respondenten die tijdens het onderzoek zijn geïnterviewd gaven aan dat vooral aan de voorkant beter en meer systematisch moet worden nagedacht over de potentiële risico's van beleid. Bovendien beklemtoonden zij het belang om dit over verschillende beleidsdomeinen heen vorm te geven.

De onderzoekers doen een aantal aanbevelingen om de risico's op overheidsfacilitering van georganiseerde drugscriminaliteit zoveel mogelijk te beperken. Zo geven zij in de eerste plaats aan dat de overheid de toon zet in de wijze waarop in de samenleving tegen drugs wordt aangekeken, en bepleiten een discussie over de fundamentele uitgangspunten van het drugsbeleid. Het Nederlands drugsbeleid richt zich zowel op de aanpak van drugscriminaliteit als op het bevorderen van de volksgezondheid. Het terugdringen van drugsgebruik is een doelstelling die door het gehele kabinet wordt gedragen. Dit kabinet blijft er bij dat drugsgebruik niet hoort bij een normale, gezonde levensstijl. Ook is het zo dat gebruikers een gewelddadige, criminele industrie in stand houden waarmee wij een strijd aan het voeren zijn. Deze spiegel willen we vanuit de overheid gebruikers voor blijven houden. Weet wat je drugsgebruik teweegbrengt. De meeste Nederlanders gebruiken gelukkig geen drugs. Daarom wordt er in samenspraak met het ministerie van VWS en het Trimbos instituut ingezet op gerichte en bewezen interventies op (specifieke groepen) drugsgebruikers om het drugsgebruik terug te dringen of helemaal te voorkomen. Het verbod op in- en uitvoer, handel in en productie van verboden drugs is noodzakelijk om de samenleving te beschermen tegen de impact van ondermijnende drugscriminaliteit op onze samenleving en vanwege het gevaar dat deze drugs vormen voor de volksgezondheid.

¹ Kamerstuk 29 911, nr. 416

Een tweede aanbeveling ziet op het inrichten van structuren die overheidsorganisaties dwingen over de grenzen van de eigen organisatie of het eigen beleid te kijken, bijvoorbeeld in de vorm van een (onafhankelijke) commissie waarin vanuit verschillende beleidsdomeinen naar de problematiek rondom georganiseerde drugscriminaliteit en drugs kan worden gekeken. Dat voor een effectieve aanpak van ondermijnende georganiseerde drugscriminaliteit over de grenzen van beleidsdomeinen heen moet worden gekeken wordt door het kabinet onderschreven. Om hieraan vorm te geven is in januari 2022 de Ministeriële Commissie Aanpak Ondermijning gestart, bijgestaan door een ambtelijke commissie die interdepartementale vraagstukken bespreekt en zo nodig agendeert in de Ministeriële Commissie. Inrichting van een nieuwe commissie waarin verschillende beleidsterreinen samenkomen heeft daarom geen toegevoegde waarde.

Tenslotte ziet de derde aanbeveling om overheidsfacilitering van georganiseerde drugscriminaliteit te voorkomen of tegen te gaan op het in kaart brengen van de criminaliteitsrisico's van (nieuw) beleid, zowel ex ante, bij de beleidsontwikkeling, alsook ex durante bij de beleidsuitvoering. Op dezelfde wijze heb ik de vraag van het lid Mutluer naar screening van beleid tijdens de commissievergadering criminaliteitsbestrijding, ondermijning en georganiseerde criminaliteit van 11 oktober 2023 begrepen. Met de onderzoekers ben ik van mening dat het in kaart brengen van de effecten van voorgenomen beleid – waaronder ook de mogelijke criminogene effecten daarvan – onderdeel vormt van een goede beleidsvoorbereiding. Het Beleidskompas (voorheen het Integraal Afwegingskader Beleid en Regelgeving) is sinds het voorjaar van 2023 de centrale werkwijze voor het maken van beleid bij de Rijksoverheid. Onderdeel van deze werkwijze is dat beleidsmakers de verwachte gevolgen van beleidskeuzes onderzoeken.² Daarom volg ik de onderzoekers niet in hun suggestie om een onafhankelijk gremium in te richten dat criminaliteitseffectrapportages maakt. Een dergelijk gremium zou tot meer verdieping kunnen komen en beter criminogene risico's kunnen onderkennen dan beleidsmedewerkers die hiermee vanuit hun eigen beleidsdossier niet vertrouwd zijn. Omdat de onderzoekers geen concrete situaties hebben aangewezen waarin overheidshandelen of – nalaten criminelen in de kaart heeft gespeeld verwacht ik van criminaliteitseffectrapportages geen meerwaarde. Dat neemt niet weg dat het risico dat de overheid onbedoeld (drugs)criminaliteit bevordert voortdurend aandacht behoeft. Ik zet daarom in op het vergroten van het bewustzijn bij beleidsmakers, zodat zij op dit risico alert zijn en het sneller kunnen herkennen. Daarom wordt met beleidsmakers in verschillende beleidsdomeinen het gesprek gevoerd over onbedoeld criminogene effecten, waar mogelijk aan de hand van voorbeelden en best practices.

² Kamerstuk 36 200 VI, nr. 10